

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ПСИХОЛОГІЯ БІЗНЕСУ ТА ДИЗАЙН МИСЛЕННЯ

Наскрізна програма практики
для здобувачів *першого (бакалаврського)* рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійної програми «Психологія бізнесу та дизайн мислення»

Обговорено і
рекомендовано на засіданні
кафедри психології і
креативних індустрій
Протокол № 1
Від «14» січня 2026 р.

Чернігів 2026

Кафедра психології

Психологія бізнесу та дизайн мислення. Наскрізна програма практики для здобувачів *першого (бакалаврського)* рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія бізнесу та дизайн мислення» / Укл.: Поленкова М.В., Філіпович В.М., Лещенко М.Є. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2026. – 43 с.

Укладачі: Поленкова Марина Володимирівна, доктор економічних наук, завідувачка кафедри психології;
Філіпович Вікторія Миколаївна, к.психол.н., доцент, доцент кафедри психології;
Лещенко Марина Євгеніївна, старший викладач кафедри психології

Відповідальна за випуск: Поленкова М.В., завідувачка кафедри психології, доктор економічних наук, доцент

Рецензент: Чепурна Ганна Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2 НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА.....	15
3 НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА.....	22
4 ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА.....	30
5 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	41

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Види та завдання практики

Формування конкурентоспроможного фахівця, теоретичні знання та практичні вміння якого сприятимуть підвищенню ефективності психологічної роботи в Україні, неможливо без набуття практичних вмінь та навичок під час навчання у закладі вищої освіти. Оволодіти необхідними вміннями та навичками ЗВО дає можливість навчально-ознайомча, навчальна (за фахом) та переддипломна практики. Кожна з практик має свою мету та складові, але основна мета полягає у ознайомленні ЗВО з діяльністю психологів в організаціях та на підприємствах, роботою підрозділів; оволодіти навичками професійної діяльності, засвоїти нові зразки поведінки в колективі, норми взаємодії з колегами, керівниками психологічної служби, клієнтами, засвоїти нові соціальні ролі, формувати висококваліфікованого професіонала. Кожен із запланованих видів практики є логічним продовженням попереднього, узагальненням та завершенням теоретичного процесу навчання.

Наскрізна програма практики передбачає планове, поетапне засвоєння ЗВО практичних і професійних навичок; застосування у реальних умовах теоретичних знань, отриманих під час вивчення дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки за освітньою програмою «Психологія бізнесу та дизайн мислення».

В таблиці відображено послідовність, види, терміни та тривалість практик для ЗВО першого рівня вищої освіти за освітньою програмою «Психологія бізнесу та дизайн мислення».

Терміни та тривалість практичної підготовки за видами

№	Вид практики	Курс, семестр денна/заочна	Тривалість (тижні)	Кількість кредитів денна/заочна
1	Навчально-ознайомча	Курс 2, семестр 4 / курс 3, семестр 6	2 / 2	3 / 3
2	Навчальна	Курс 3, семестр 6 / курс 4, семестр 8	2 / 2	3 / 3
3	Переддипломна	Курс 4, семестр 8 / Курс 5, семестр 10	4 / 4	6 / 6

Деонтологічні особливості проходження психологічної практики

Психологічні практики, крім того, що покликані забезпечити виконання навчально-практичних завдань, повинні реалізовувати головний принцип роботи психолога – «не нашкодь!».

Оскільки ситуацій, в яких студент-практикант може свідомо чи несвідомо нашкодити клієнту, існує чимало і всі їх передбачити неможливо, наводимо ряд положень Етичного кодексу психолога, який регламентує взаємодію психолога та клієнта.

У випадку, коли студент-практикант сумнівається у своїх діях, він повинен

звернутися до керівника практики чи практичного психолога за роз'ясненнями окремих положень Етичного кодексу.

1. Відповідальність

1.1. Психологи несуть особисту відповідальність за свою роботу.

1.2. Психологи зобов'язані всіляко запобігати і не допускати антигуманних наслідків у своїй професійній діяльності.

1.3. Психологи повинні утримуватися від будь-яких дій чи заяв, що загрожують недоторканості особи; не мають права використовувати свої знання і становище з метою приниження людської гідності, пригнічування особистості або маніпулювання нею; несуть відповідальність за додержання пріоритету інтересів людини.

1.4. На психологів покладається відповідальність за надійність використовуваних методів та програмного забезпечення, валідність обробки даних досліджень, у тому числі і тих, які проводяться з використанням комп'ютерних технологій.

1.5. Психологи застосовують лише ті знання, якими вони володіють відповідно до своєї кваліфікації, повноважень, соціального статусу.

2. Компетентність

2.1. Психологи постійно поповнюють свої знання про нові наукові досягнення в галузі їхньої діяльності, беруться за розв'язання тільки тих завдань, які належать до сфери їх компетенції. У разі неспроможності завдання психологи передають його іншому досвідченому фахівцеві або допомагають людині, яка звернулася за підтримкою, налагодити контакт з професіоналами, що можуть надати адекватну допомогу.

2.2. Психологи не застосовують методів і процедур, не апробованих центральними органами Товариства психологів України. У тих випадках, коли психологічні методики ще апробуються (з дозволу контрольних органів Товариства психологів), проводять експеримент з обмеженим контингентом досліджуваних, попереджають їх про застосування неперевіраних методів або про свій недостатній рівень оволодіння ними.

2.3. Психолог публікує під своїм ім'ям лише ту працю, яка повністю виконана ним самим або вносить істотний власний внесок; недопустима публікація з метою особистої матеріальної вигоди, недостатньо підготовлених праць, невалідизованих методик. Психолог не може виконувати практичної роботи, не маючи належної кваліфікації та досвіду.

2.4. Психолог прагне до адекватних знань про свої індивідуальні якості та особливості визначення меж власних професійних можливостей. Особистісні психологічні проблеми (які негативно впливають на якість виконання обов'язків) можуть бути показником професійної непридатності і мають якомога швидше коригуватись та розв'язуватись.

3. Захист інтересів клієнта.

3.1. Психологи суворо додержуються принципу добровільної участі клієнта в обстеженнях. Під час роботи з дітьми, пацієнтами з тяжкими розладами (тобто в крайніх випадках) допускаються відхилення від принципу добровільності, але

в межах законодавчих норм. Обов'язком психолога є намагання налагодити з клієнтом співробітництво.

3.2. Психологи, вступаючи у контакт з особами, для яких він є обов'язково-примусовим (наприклад, у разі проведення психологічної експертизи), не мають права змушувати клієнта повідомляти відомості поза його волею, не можуть вживати примусових заходів для одержання даних, крім випадків, коли така інформація сприятиме безпеці навколишніх або самого клієнта.

3.3. Психологи не беруть участі в діях, спрямованих проти свободи особи, вони не мають права змушувати клієнта розповідати про свою життєву філософію, політичні, релігійні чи етичні переконання, не повинні вимагати відмовитися від них.

3.4. Психологи беруть на себе професійну відповідальність за кваліфіковане обстеження, консультування, лікування, домовляються про терміни завершення своєї діяльності або доцільність направлення клієнта до іншого компетентного спеціаліста. Відповідальність із психолога знімається, якщо він упевнився, що інший спеціаліст узяв відповідальність за клієнта на себе.

3.5. Психологи не мають матеріальних або особистих привілеїв, не можуть використовувати свої знання і становище, довірливе ставлення і залежність клієнта у власних корисливих інтересах. У випадках, коли послуги є платними, про фінансові умови домовляються заздалегідь; не встановлюється додаткова оплата за консультації і не береться плата з тих, кого психолог навчає або збирається екзаменувати. Якщо клієнт може отримати психологічну допомогу безкоштовно або меншим коштом в іншого фахівця, то психолог інформує про це клієнта.

3.6. Психолог уникає встановлення неофіційних взаємин з клієнтом, якщо це може стати на перешкоді проведенню діагностичної, консультаційної та корекційної роботи з ним. Між психологом і клієнтом не повинно бути статевої близькості.

3.7. Психолог має право вирішувати, на якому етапі консультування або лікування можна дати об'єктивний професійний висновок, а у випадках, коли він не може діяти в інтересах клієнта, роз'яснює йому і батькам (опікунам) реальний стан справ.

3.8. Висновок за результатами проведеного обстеження чи лікування робить сам психолог, він не може перекладати це на інших. Психолог повинен чітко і однозначно формулювати висновок так, щоб його можна було правильно зрозуміти і використати отримані дані на користь клієнта.

3.9. Психолог не робить висновків і не дає порад, не маючи достовірних знань про клієнта або ситуацію, в якій він перебуває. У звіті психолога має міститися лише необхідна і водночас достатня, що відзначається цілковитою надійністю результатів, інформація для розв'язання поставленого завдання, повинні вказуватися межі здійснюваних досліджень, характер виявлених симптомів – постійний чи тимчасовий.

3.10. Психолог у доступній формі повідомляє обстежуваному про діагноз і методи та засоби допомоги. При цьому він зобов'язаний обачливо і обережно висловлюватися щодо виявлених патологій у психічному стані клієнта. Психолог

попереджає про те, хто і для чого може використати ці дані, які офіційні рішення можуть бути винесені на підставі висновку. Психолог уповноважений особисто запобігати некоректному і неетичному використанню результатів досліджень і повинен виконувати цей обов'язок незалежно від посадової субординації.

4. Конфіденційність.

4.1. Психолог зобов'язаний додержуватися конфіденційності у всьому, що стосується взаємин з клієнтом, його особистого життя, життєвих обставин. Виняток становлять випадки, коли виявлені симптоми є небезпечними для клієнта та інших людей, і психолог зобов'язаний поінформувати тих, хто може надати кваліфіковану допомогу. Конфіденційності можна не додержуватись, якщо клієнт просить або згоджується, аби в його інтересах інформацію було передано іншій особі.

4.2. Психолог не збирає додаткових відомостей про обстежуваного без його згоди, задовольняється лише тією інформацією, яка потрібна для виконання професійного завдання. Запис, фотографування і занесення інформації до комп'ютерних банків даних здійснюються лише за згодою учасників.

4.3. Психолог зобов'язаний оберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих у процесі діагностичної і корекційної роботи, додержуватись анонімності імені клієнта. Для демонстрації і прослуховування будь-яких матеріалів потрібний письмовий дозвіл людини, за чією згодою вони були записані; на вимогу клієнта матеріали негайно знищуються.

4.4 Документація роботи психологів повинна вміщувати лише професійно необхідні матеріали. До цих матеріалів, пов'язаних з конфіденційним змістом діяльності психологів, має виключатися доступ сторонніх осіб. У випадках, коли психологи звертаються за допомогою до інших фахівців, потрібно спеціально ознайомити їх з питаннями, що стосуються умов і терміну зберігання таких матеріалів, а також обмежень у використанні інформації про клієнта, і попередити про міру відповідальності за недодержання конфіденційності.

4.5. Якщо психолог не в змозі надалі виконувати свої функції, він з'ясовує, чи потрібно зберігати матеріали (також інформацію, занесену до комп'ютера). У разі потреби психолог повинен передати виконання покладених на нього функцій іншому фахівцеві.

4.6. Психолог інформує клієнтів про правила додержання конфіденційності. Смерть або зникнення обстежуваного не звільняє психолога від необхідності зберігати професійну таємницю.

4.7. Психолог не передає методичних матеріалів особам, що не уповноважені здійснювати психологічну діяльність; не розкриває суті призначення конкретної методики (за винятком доступних роз'яснень правоохоронним і судовим органам).

5. Етичні правила психологічних досліджень.

5.1. Планування психологічних досліджень передбачає дотримання таких умов: визначення об'єкта дослідження, чітке й однозначне формулювання його мети і завдань, встановлення контингенту обстежуваних, прогнозування можливості використання одержаних результатів (наприклад, оцінювання

перспективи професійної успішності, формування спільного колективу). Психолог самостійно вибирає методи роботи, керуючись при цьому вимогами максимальної ефективності та наукової обґрунтованості.

5.2. Психолог забезпечує цілковиту надійність результатів, відповідає за рішення, які приймають офіційні особи на основі його висновків та рекомендацій, запобігає можливим помилкам у діяльності непрофесіоналів, котрі допомагають у роботі, але не ознайомлені з вимогами, що стосуються обмежень у використанні інформації про досліджування. Психолог несе відповідальність за правильне і доступне роз'яснення суті застосовуваних психологічних методів, а також за можливі антигуманні наслідки. Щодо психолога використовується принцип, аналогічний презумпції невинності. Вина психолога в порушенні етичного кодексу повинна бути доведена Комісією з етики Товариства психологів України.

5.3. Психолог зводить до мінімуму ризик ненавмисного негативного впливу на тих, хто бере участь в експерименті. Коли очікується, що дослідження або лікування може викликати у клієнта психогенну реакцію, психолог повинен отримати дозвіл на проведення роботи з ним Комісії з етики. Якщо умови експерименту потребують необізнаності досліджуваних з його суттю і результатами, психолог має пересвідчитися в тому, що це не завдасть шкоди жодному з учасників дослідження. Такі відомості можуть бути розкриті після завершення експериментальної програми.

5.4. Психолог заздалегідь інформує клієнтів про право відмовитись від участі в дослідженні. Коли ж попри це вони дають згоду взяти участь в експерименті, психолог має вереконатися в тому, що таке рішення прийняте незалежно від нього або інших осіб (наприклад, батьків, піклувальників, які наполягають пройти обстеження).

7. Професійна кооперація.

7.1 Психолог, ведучи професійну дискусію, не повинен дискредитувати колег або представників інших професій, які використовують ті самі або інші наукові методи. Він має виявляти повагу до наукових шкіл і напрямів. Психолог цінує професійну компетентність, високу культуру та ерудицію, відповідальне ставлення до справи колег та представників інших професій. Якщо ж психолог виявить ненауковість чи неетичність у професійній діяльності колеги, він повинен сприяти виправленню ситуації. У разі неуспіху цих зусиль психолог може виступити з об'єктивною, аргументованою критикою роботи колеги в психологічному співтоваристві. У тих же випадках, коли критика виявляється суб'єктивною, упередженою, член Товариства має право звернутися до Комісії з етики, висновок якої може використати для спростування несправедливих оцінок чи критики.

7.2. Психолог не може застосовувати маніпулятивні методи для здобуття прихильності, привернення на свій бік клієнтури, не повинен намагатися стати монополістом у своїй галузі. Про досягнуті результати в теоретичній і практичній психології він зобов'язаний інформувати психологічну громадськість, ділитися набутим під час своєї професійної діяльності досвідом.

1.2 Бази практики

Базами практики можуть бути підприємства, організації та установи будь-якої форми власності в Україні та за кордоном, навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету, які мають належні умови для проведення практики. Практика здобувачів вищої освіти Університету проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам освітньо-кваліфікаційній характеристиці підготовки фахівців. При наявності в Університеті державних, регіональних замовлень на підготовку спеціалістів перелік баз практики надають Університету органи, які формували замовлення на фахівців. У разі, коли підготовка фахівців здійснюється на замовлення фізичних осіб, бази для проходження практики можуть забезпечувати ці особи (зі врахуванням всіх вимог наскрізного положення та програм з окремих видів практики) або Університет, що визначається умовами договору (контракту) на підготовку фахівців.

Здобувачі вищої освіти можуть пропонувати відповідним кафедрам місце проходження практики. Кафедра дає згоду про проходження практики на таких базах лише за умови, що вони відповідають встановленим вимогам для проходження таких видів практик.

Практика може проводитися як індивідуально, так і в групах (по 2-5 осіб).

Бази практики, де ЗВО можуть проходити практику мають відповідати встановленим вимогам та критеріям:

- 1) наявність структур, що відповідають освітній програмі «Психологія бізнесу та дизайн мислення»;
- 2) забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів;
- 3) наявність можливості проводити емпіричне дослідження з урахуванням тематики практики;
- 4) забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів.

Базою практики може бути ФОП, з найманими працівниками. Види діяльності, якими займається ФОП, мають відповідати профілю освітньої програми «Психологія бізнесу та дизайн мислення». У разі підписання договору з фізичною особою-підприємцем до нього необхідно додати документи, які підтверджують право займатися підприємницькою діяльністю.

Індивідуальний план практики здобувача повинен бути узгоджений із планом роботи організації, що є базою практики. У період практики здобувачі підпорядковуються всім правилам внутрішнього розпорядку і техніки безпеки, встановленим у підрозділі і на робочих місцях.

1.3 Організація практики

Офіційною основою для проведення практики ЗВО є «Положення про проведення практики здобувачами вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», а також угода на проведення практики, що укладається між університетом та базою практики.

ЗВО направляються на практику у встановлені строки згідно зі спеціальним наказом, попередньо погодженим із керівниками баз практики.

Розподіл ЗВО на практику проводиться вищим навчальним закладом з

урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання.

При визначенні змісту, а також місця проходження практики враховуються:

- наявність базових установ (організацій), до яких прикріплюються ЗВО-практиканти;

- бажання ЗВО щодо визначення місця проходження практики.

Тривалість робочого дня ЗВО-практиканта встановлюється відповідно до тривалості робочого дня для співробітників баз практики, що відповідає трудовому законодавству України.

При проходженні практики ЗВО повинні дотримуватися правил внутрішнього розпорядку. Безпосередній керівник практики від бази практики здійснює постійний контроль за роботою практикантів, веде облік виходу їх на роботу, про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та інші порушення повідомляє навчальний заклад.

1.4 Обов'язки керівника практики

Керівник практики від кафедри:

- організовує проходження практики, проводить організаційні заходи перед направленням ЗВО на практику, зокрема:

- а) перед від'їздом ЗВО на практику проводить інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки;

- б) надає ЗВО-практикантам необхідні документи (направлення, програму, індивідуальні завдання);

- знайомить ЗВО із системою звітності з практики;

- перевіряє звітну документацію і оцінює результати виконання програми практики;

- приймає захист практики;

- подає завідувачу кафедри та керівнику управлінської практики Університету письмовий звіт про результати проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення.

Керівники підприємств (організацій) – баз практик:

- організовують та проводять практику ЗВО відповідно до «Положення про проведення практики ЗВО Національного університету «Чернігівська політехніка» та програми практики;

- надають ЗВО відповідно до програми місця для проходження практики, забезпечують найбільшу ефективність проходження практики;

- створюють необхідні умови для отримання ЗВО за період практики знань зі спеціальності;

- дотримуються календарних графіків проходження практики.

- надають ЗВО-практикантам можливість використовувати необхідні матеріали та літературу, законодавчі і підзаконні акти, які є на місці проходження практики;

- проводять передбачені обов'язкові інструктажі з техніки безпеки та охорони праці;

Кафедра психології

- забезпечують та контролюють виконання ЗВО-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, які встановлені на місці проходження практики;

- закріплюють за практикантами безпосередніх керівників із числа висококваліфікованих спеціалістів підприємства (організації) (про що видається спеціальний наказ);

- підтримують зв'язок з навчальним закладом.

Безпосередній керівник від бази практики:

- забезпечує відповідні умови для виконання ЗВО програми практики;

- проводить інструктаж на робочому місці при виконанні конкретних видів робіт, з охорони праці та техніки безпеки;

- надає ЗВО допомогу в доборі матеріалів для виконання індивідуальних завдань і контролювати його виконання;

- оцінює якість роботи ЗВО;

- дає характеристику на кожного ЗВО після закінчення практики;

- надіслає у навчальний заклад не пізніше як через три дні після прибуття ЗВО на базу практики (початку практики) повідомлення;

- повідомляє навчальний заклад про всі порушення дисципліни, внутрішнього розпорядку.

1.5 Права та обов'язки ЗВО при проходженні практики

Здобувачі вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики кафедри інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки й консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

- своєчасно прибути на базу практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- вивчити й суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки та виробничої санітарії;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

Здобувач вищої освіти, який офіційно працевлаштований на підприємстві, в установі чи організації на посаді, що відповідає спеціальності, за якою здобувається вища освіта, має право на зарахування практики на підставі відповідної заяви здобувача вищої освіти з візою керівника практики від кафедри, до якої додається довідка з місця роботи за фактом.

Після закінчення строку проходження практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання плану та індивідуального завдання практики. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти про результати проходження практики – це подання письмового звіту.

1.6 Вимоги до звітності та проведення підсумкового оцінювання

ЗВО має підготувати та надати на перевірку керівнику практики від закладу ВО такі документи:

1. Індивідуальний план роботи здобувача на період проходження практики.
2. Звіт про практику, в якому має бути конкретизовано всі види діяльності, виконуваної практикантом під час практики.
3. Додатки (інформаційні матеріали, фотографії, графічні матеріали тощо, що може підтверджувати якість проходження практики.
4. Матеріали наукової роботи (тези, текст доповіді на науковій конференції, стаття).
5. Результати виконання індивідуального дослідницького завдання.

Вимоги до звітної документації

Бланки звітної документації здобувач може завантажити з сайту університету за посиланням – <https://stu.cn.ua/osvitnij-proczes/praczevlashtuvannya/praktychna-pidgotovka/>

Звітні матеріали з практики мають бути виконані на комп'ютері. Всі документи повинні бути заповнені, пронумеровані і підшиті за темами програми в окремій папці (матеріали практики). Звітну документацію здобувачі здають керівнику практики від закладу ВО у триденний термін після її закінчення. Час та місце проведення підсумкового контролю (захист практики) визначається додатково.

1. Звіт з практики.

У звіті повинні бути представлені відомості про виконання здобувачем всіх розділів і завдань програми практики. Обов'язковим є надання висновків та пропозицій, укладених здобувачем на основі аналізу пройденої практики. Розділи звіту та його окремі параграфи мають бути чітко визначені, конкретизовані та викладені в логічній послідовності.

За структурою звіт складається з:

- 1) титульного аркушу;
- 2) змісту;
- 3) вступу;
- 4) основної частини;
- 5) висновків;
- 6) списку використаних джерел;
- 7) відгуку і зауважень керівника практики.

Вимоги та зміст кожного пункту звіту подано у р.2, р.3 та р.4 наскрізної програми, відповідно до видів практики.

Список використаних джерел. Використовуючи при написанні звіту нормативні чи практичні матеріали, здобувач має посилатись на відповідні джерела. До списку не включаються ті джерела, на які немає посилань у основній частині звіту і які фактично не були використані. Список використаних джерел розміщується в алфавітному порядку за їх наскрізною нумерацією, відповідно до вимог бібліографічного опису. Вимоги до оформлення переліку посилань наведені в ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної

та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»; ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)» та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання».

На останній сторінці звіту представляється *відгук* керівника практики з бази практики, дата та підпис керівника.

Вимоги до оформлення звіту практики

- 1) обсяг звіту – до 30 сторінок комп'ютерного набору (але не менше 15 сторінок);
- 2) формат аркуша – А4, розміри полів – 20 мм;
- 3) шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1;
- 4) абзацний відступ – 1,25 см;
- 5) структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки, які друкують великими літерами та розташовують посередині рядка без крапки в кінці;
- 6) заголовки підрозділів пишуть малими літерами (крім першої великої) з абзацу
- 7) розділи і підрозділи нумерують арабськими цифрами без крапки; завдання і висновки не мають нумерації; текст кожного розділу, висновків, списку використаних джерел починається з нової сторінки;
- 8) титульна сторінка оформлюється за встановленою формою, що вказана на сайті університету.

3. *Відгук* – документ індивідуального характеру, в якому відображено:

- 1) Прізвище, ім'я, по-батькові практиканта;
- 2) Місце бази проходження практики;
- 3) Ставлення практиканта до роботи;
- 4) Якість виконання практикантом роботи, ступінь опанування практичними навичками;
- 5) Рівень теоретичної підготовки ЗВО;
- 6) Індивідуальні якості, продемонстровані під час проходження практики тощо.

Відгук складається та підписується керівником практики від бази практики та скріплюється печаткою.

4. *Додаткові матеріали практики*, наприклад: зразки заповнених документів, планові, розрахункові та аналітичні таблиці, облікові реєстри, форми фінансової та статистичної звітності тощо. Ці матеріали ЗВО складає самостійно або вони повинні бути складені за його участю, чи в його присутності. Документи необхідно систематизувати в тематичному та аналітичному порядку, підшити за правилами діловодства, пронумерувати та скласти опис документів.

1.7 Список використаних джерел

Список використаних джерел потрібно наводити наприкінці роботи.

Посилання на літературні джерела нумерують послідовно у порядку їх цитування у тексті. Неприпустимим є посилання на неопубліковані та незавершені роботи. Допустимо посилання на книги (монографії, окремі глави тощо), статті з наукових періодичних видань, матеріали конференцій, патенти та авторські свідоцтва, автореферати дисертацій, електронні ресурси. Назви статей, монографій, збірників, праць, тез доповідей, авторефератів дисертацій та препринтів потрібно вказувати повністю. Для статей обов'язково наводити прізвища всіх співавторів (якщо авторів від одного до семи; якщо від восьми і більше авторів – перелічують перші шість авторів, ставлять три крапки (...) і вказують останнього автора), назву видання, рік, том, номер, початкову та кінцеву сторінки; для монографій – місце видання (вказувати повну назву міста), рік видання, загальну кількість сторінок.

Список використаних джерел подається мовою оригіналу, оформлений відповідно до українського стандарту бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016).

Приклади оформлення посилань на літературні джерела

Законодавчі акти:

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 N 922-VIII // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 17.07.2018).

2. Державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 N 435 // База даних Законодавство України / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2018-%D0%BF> (дата звернення: 15.10.2018).

3. Directive 2008/96/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on road infrastructure safety management (Директива 2008/96/ЄС від 19 листопада 2008 року «Про управління безпекою дорожньої інфраструктури») // База даних законодавство Європейського союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0096> (дата звернення: 15.10.2018).

Нормативні документи:

1. ДБН В.2.3-6:2009 Споруди транспорту. Мости та труби. Обстеження і випробування. Київ, 2009. 48 с. (Інформація та документація)

2. ДСТУ 2587:2010 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні вимоги. Методи контролювання. Правила застосування. Київ, 2011. 59 с. (Інформація та документація).

Статті в журналах:

1. Бондар Т.В., Нагребельна Л.П., Кононенко А.О., Беленчук О.В., Ольхова М.Ю., Петрашенко О.П. Рейтинг мережі доріг державного значення за даними аварійності 2017 року. *Дорогі і мости*. Київ, 2017. Вип. 17. С. 89–96.

2. Гамеляк І.П., Бернадський І.І., Дмитренко Л.А., Шатило Т.В. Визначення теплостійкості та термостійкості геораток при армуванні асфальтобетонних

покриттів. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*. Київ, 2014. Вип. 91. С. 41–51.

1. Мозговий В.В., Дорошенко Ю.М., Онищенко А.М., Кузьмінець М.П., Смолянець В.В., Заїченко В.В. Будівельне матеріалознавство в дорожньому будівництві: навч. посіб. Київ, 2014. 415 с.

Дисертації та автореферати дисертацій:

1. Аксьонов С.Ю. Метод розрахунку довговічності асфальтобетонного покриття на металевих транспортних спорудах: автореф. дис. ... канд. техн. наук. Київ, 2016. 20 с.

Електронні ресурси віддаленого доступу:

1. Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

2 НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА

2.1 Мета та цілі навчально-ознайомчої практики

Навчально-ознайомча практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія». Навчально-ознайомча практика – перший вид практик в навчальному процесі, що є особливим видом навчальних занять, безпосередньо спрямованих на професійно-практичну підготовку ЗВО. Практика дає здобувачам можливість осмислити майбутню професійну діяльність, розвинути професійну допитливість, сформуванати початковий інтерес у науково-дослідній сфері.

У процесі проходження практики здобувачі вивчають основні напрямки діяльності психологічних установ, опановують етичні стандарти професій, аналізують документацію та методичне забезпечення, необхідне для роботи у сфері психології. Практика спрямована на розвиток навичок комунікації, психологічного консультування, проведення досліджень.

Результатом навчально-ознайомчої практики є формування у здобувачів цілеспрямованого уявлення про професійну діяльність психолога, розвиток аналітичного мислення та підготовка до подальшого проходження професійної практики та виконання завдань науково-дослідної діяльності. Навчально-ознайомча практика проводиться на підприємствах, в комерційних організаціях, центрах психологічної допомоги, науково-дослідних інститутах психологічного спрямування, в центрах психологічної реабілітації, центрах зайнятості, центрах профорієнтації та інших установах, де є психологічна служба, психологічна лабораторія або кабінет психолога.

Згідно навчального плану, навчально-ознайомча практика проводиться на II курсі у четвертому навчальному семестрі денної форми навчання та III курсі у шостому навчальному семестрі у заочній формі навчання з відривом від навчання і триває 2 тижні. <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-provedennya-praktyky-zvo.pdf>

Метою практики є закріплення теоретичних знань, отриманих під час

навчання, формування професійних компетентностей і навичок, а також ознайомлення із специфікою роботи психолога та організацією його діяльності в різних професійних середовищах.

Цілі навчально-ознайомчої практики:

- закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання;
- формування та розвиток професійних компетентностей і практичних навичок;
- ознайомлення з організацією роботи та специфікою діяльності психолога в різних професійних середовищах;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти зі структурою психологічної служби в Україні;
- розширення уявлень про зміст, форми, методи та специфіку роботи психолога;
- розвиток навичок комунікації та міжособистісної взаємодії;
- ознайомлення з етичними стандартами та професійними вимогами роботи психолога.

Проходження практики спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти наступних компетенцій: ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результати навчання

Під час проходження навчально-ознайомчої практики ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою: РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. РН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з

особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). РН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. РН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

2.2 Програма навчально-ознайомчої практики

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність

1. Участь у настановчій конференції щодо організації та проходження практики.
2. Ознайомлення з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка»;
3. Ознайомлення з Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти національного університету «Чернігівська політехніка»;
4. Вивчення основних нормативно-правових документів, що регулюють діяльність практичного психолога.

Змістовий модуль 2. Методична діяльність

1. Вивчення кваліфікаційної характеристики практичного психолога, його посадових обов'язків.
2. Опрацювання нормативно-правової документації, що регулює діяльність практичного психолога.
3. Вивчення робочої документації психолога: річного плану роботи, плану роботи із співробітниками, тощо.
4. Аналіз напрямків діяльності психолога (робота з адаптації нових робітників, корекційної, діагностичної роботи, особливості консультування та ін.)
5. Участь у заходах, які проводяться психологом.
6. Підготовка звіту практиканта.

Змістовий модуль 3. Дослідницька діяльність.

1. Здійснення пасивної участі у процедурі психологічної діагностики: формування умінь спостерігати і протоколювати хід діагностичної роботи, аналізувати отримані дані, психологічний висновок, планувати подальшу психологічну роботу.
2. Спостереження(за можливістю) за поведінкою людей під час консультацій; фіксування їх реакцій на зовнішні впливи, узагальнення психологічної інформації.
3. Аналіз специфічних умов роботи психолога, основних напрямків його діяльності і складання звіту за результатами спостереження.

2.3 Вимоги до звітної документації з НОП

Звіт з навчально-ознайомчої практики є підсумковим документом, що відображає результати ознайомлення здобувача вищої освіти з особливостями професійної діяльності психолога, організацією роботи установи (організації), а

також із психологічними аспектами функціонування колективу та професійної взаємодії.

Метою підготовки звіту є узагальнення результатів практики, формування навичок спостереження, аналізу професійної діяльності психолога, ознайомлення з етичними принципами професії та розвиток рефлексивного мислення.

Звіт має демонструвати: розуміння специфіки професійної діяльності психолога; здатність аналізувати діяльність установи та роль психолога у ній; знання професійної етики психолога; сформованість навичок спостереження, аналізу та професійної рефлексії.

Структура звіту

Титульний аркуш (додаток А) оформлюється відповідно до вимог закладу вищої освіти та містить: назву закладу вищої освіти; назву кафедри; назву практики (навчально-ознайомча практика); спеціальність та освітню програму; прізвище, ім'я, по батькові здобувача; курс, групу; базу практики (повну назву установи); прізвище та посаду керівника практики від кафедри; прізвище та посаду керівника практики від установи; місто та рік виконання роботи.

У змісті (додаток Б) подається перелік усіх структурних частин звіту із зазначенням сторінок. Зміст повинен відображати логіку побудови звіту та відповідати фактичному розташуванню матеріалу.

У вступі розкриваються загальні засади проходження практики. Необхідно висвітлити: мету практики; основні завдання практики; коротку характеристику бази практики; роль і місце психолога в діяльності установи; значення етичних норм і Етичного кодексу психолога у професійній діяльності. Обсяг вступу - орієнтовно 2 сторінки.

Основна частина є найбільш змістовною частиною звіту та повинна відображати результати практичної роботи здобувача.

1. **Характеристика установи.** У цьому підрозділі необхідно подати: загальну інформацію про установу; основні напрями її діяльності; організаційну структуру; функції підрозділів; місце та роль психолога в структурі установи.

2. **Аналіз діяльності психолога.** У цьому розділі слід описати: основні функції та завдання психолога в установі; форми та методи психологічної роботи; напрями професійної діяльності психолога; взаємодію психолога з працівниками, клієнтами або іншими фахівцями.

3. **Спостереження психологічних процесів.** У цьому підрозділі необхідно: описати результати спостереження за професійною діяльністю психолога; охарактеризувати особливості психологічної взаємодії в колективі; визначити психологічні аспекти комунікації та професійної поведінки.

4. **Аналіз професійних ситуацій.** Необхідно проаналізувати одну або кілька типових професійних ситуацій, що можуть виникати у діяльності психолога. У межах аналізу слід: описати ситуацію; визначити психологічну проблему; запропонувати можливі способи її вирішення; обґрунтувати власну позицію.

5. **Аналіз дотримання Етичного кодексу психолога.** У цьому підрозділі необхідно: проаналізувати, як у діяльності установи дотримуються принципи професійної етики психолога; визначити етичні аспекти професійної взаємодії;

розглянути питання професійної відповідальності психолога.

6. *Огляд основних положень Етичного кодексу психолога.* Здобувач повинен коротко охарактеризувати основні принципи етичного кодексу психолога, зокрема: принцип компетентності; принцип відповідальності; принцип конфіденційності; принцип професійної чесності; принцип поваги до гідності клієнта.

7. *Рефлексія здобувача.* У цьому підрозділі необхідно відобразити: особисті враження від проходження практики; отриманий професійний досвід; усвідомлення ролі психолога у професійній діяльності; значення етичних норм у роботі психолога.

У **висновках** узагальнюються результати проходження практики. Необхідно: підсумувати основні результати практики; оцінити значення отриманих знань і досвіду; визначити роль психолога в діяльності установи; підкреслити значення дотримання Етичного кодексу психолога.

У **списку використаних джерел** необхідно навести всі джерела, що були використані під час підготовки звіту.

Обов'язково включити: Етичний кодекс психолога; навчальну літературу з психології; нормативні документи.

У **додатках** можуть бути представлені: організаційна структура установи; приклади документів або матеріалів; зразки спостережень; додаткові аналітичні матеріали.

Особливі вимоги до звіту. При підготовці звіту здобувач повинен: обов'язково ознайомитися з Етичним кодексом психолога; дотримуватися принципу конфіденційності; використовувати професійну психологічну термінологію; демонструвати аналітичний та рефлексивний підхід до опису результатів практики.

2.4 Оцінювання результатів НОП

Під час захисту оцінюються: повнота виконання програми практики та індивідуального завдання, презентація результатів практики і відповіді ЗВО на поставлені запитання під час звітної конференції. Критерії розрахунку рейтингових балів за навчальну практику подано у таблиці.

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Зміст критерію
90-100	«відмінно»	Виконано в повному обсязі всі завдання практики. Здобувач продемонстрував активність та ініціативність у виконанні індивідуального завдання. У встановлений термін подано звіт з НОП, в якому розкрито результати виконання всіх завдань практики та можливі пропозиції стосовно її удосконалення. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «відмінно». Аргументована та впевнена презентація звіту під

Кафедра психології

		час підсумкового оцінювання (захисту).
82-89	«добре»	Повністю виконано завдання практики, але було допущено незначні помилки в ході їх виконання. У встановлений термін звіт практики, оформлений відповідно до вимог. Звіт практики містить стислу інформацію про виконання завдань практики. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «добре». Захист звіту під час підсумкового контролю аргументований, але має деякі неточності, які здобувач виправляє сам.
75-81	«добре»	Завдання практики виконано повністю, але в ході їх виконання було допущено незначні помилки. Оформлення звітної документації в цілому відповідає вимогам, але є незначні неточності. Звіт практики містить стислу інформацію про виконання завдань практики. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «добре». Захист звіту під час підсумкового контролю аргументований, але можливі деякі неточності, які здобувач виправляє з допомогою керівника.
66-74	«задовільно»	Завдання практики виконано в неповному обсязі. Допущено помилки. Документація з НОП оформлена з недотриманням вимог. Звіт з практики відповідає вимогам, але має неточності за структурою та змістом. У відгуку-характеристиці оцінка керівника від бази практики – «задовільно». Захист звіту на підсумковому оцінюванні – поверхневий.
60-65	«задовільно»	Завдання практики виконано в неповному обсязі. Допущено помилки. Документація з НОП оформлена з недотриманням вимог, не витримано терміни здачі документів. Звіт з практики відповідає вимогам, але має помилки за структурою та змістом. У відгуку-характеристиці оцінка керівника від бази практики – «задовільно». Захист звіту на підсумковому оцінюванні – з помилками.
0-59	«незадовільно»	Програму практики не виконано. Звітна документація містить грубі помилки та здана невчасно. Звіт незмістовний, неструктурований або відсутній. Під час захисту ЗВО допускає помилки, які виправити не може.

Таблиця оцінювання звіту з навчально-ознайомчої практики

Розділ звіту	Макс. бали	Відмінний рівень	Достатній рівень	Задовільний рівень	Незадовільний рівень
Вступ	10	Чітко сформульовано мету, завдання практики, характеристик у бази практики та роль психолога	Мета і завдання визначені, але розкриті частково	Інформація подана поверхово	Вступ відсутній або не відповідає вимогам
Характеристика установи	15	Повний аналіз діяльності установи, структури та ролі психолога	Подано загальний опис установи	Інформація фрагментарна	Опис відсутній або некоректний
Аналіз діяльності психолога	20	Глибокий аналіз функцій психолога, методів роботи та професійної взаємодії	Описано основні напрями діяльності	Аналіз поверховий	Аналіз відсутній або неправильний
Спостереження психологічних процесів	15	Змістовний аналіз психологічних аспектів діяльності організації	Описано окремі спостереження	Спостереження подано поверхово	Спостереження відсутні
Аналіз професійних ситуацій	15	Представлено обґрунтований аналіз ситуацій та запропоновано рішення	Проаналізовано ситуації без глибокого обґрунтування	Аналіз частковий	Аналіз відсутній
Аналіз Етичного кодексу	10	Продемонстровано глибоке розуміння	Подано загальний огляд	Опис етичних принципів	Етичний кодекс не розглянуто

психолога		етичних принципів та їх застосування	етичних норм	поверховий	
Рефлексія здобувача	5	Представлено змістовну рефлексію отриманого	Рефлексія частково розкрита	Рефлексія формальна	Рефлексія відсутня
Оформлення звіту	10	Повністю дотримано вимог до оформлення	Незначні недоліки оформлення	Помітні порушення вимог	Звіт оформлено неправильно
Разом	100				

3 НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

3.1 Мета та цілі навчальної практики

Навчальна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія», що поєднують знання психології з управлінськими та підприємницькими підходами. Вона спрямована на поглиблення практичних навичок психологічного аналізу бізнес-процесів, управління персоналом та розвитку організаційної ефективності.

Методом практики є забезпечення можливості отримання теоретичних знань у реальних або симульованих умовах організаційної діяльності. Особливо увага приділяється вивченню психологічних аспектів протидії конфліктам, формуванню ефективних команд, розвитку комунікативної компетентності та оцінці мотиваційних і когнітивних чинників, які впливають на прийняття управлінських рішень.

Практика сприяє інтеграції знань з таких дисциплін, як *«Організаційна психологія та психологія праці»*, *«Теорія та практика ефективного вирішення конфліктів»*, *«Психодіагностика»*, *«Технологія формування команд»*, а також розширює професійні навички завдяки вивченню кіберпсихології та нарративних підходів до психологічної роботи.

Згідно навчального плану, навчальна практика проводиться на III курсі у шостому навчальному семестрі (денна форма навчання) та IV курсі у восьмому навчальному семестрі (заочна форма навчання) з відривом від навчання і триває 2 тижні.

Метою практики є формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок використання психологічних знань для вирішення завдань, пов'язаних з ефективною взаємодією в бізнес-середовищі, управлінням

персоналом, підтриманням психологічного благополуччя працівників та підвищенням продуктивності організації.

Цілі навчальної практики

- інтеграція знань з організаційної психології, психодіагностики, комунікативної компетентності та вирішення конфліктів у практичні кейси.
- оволодіння методами психодіагностики для оцінки міжособистісних відносин у колективі, організаційному кліматі та мотивації працівників.
- вироблення навичок і стратегій ефективного вирішення конфліктних ситуацій на підприємствах.
- застосування методик роботи з командами для підвищення їх згуртованості, ефективності та продуктивності.

Проходження практики спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти наступних компетенцій: Інт. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. СК12. Здатність ідентифікувати причини та динаміку конфліктів, оцінювати потреби й особливості учасників, застосовувати психологічні методи для запобігання, посередництва та ефективного вирішення конфліктних ситуацій.

Результати навчання

Під час проходження навчальної практики ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою: РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища,

ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. РН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. РН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. РН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. РН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. РН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження. РН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. РН8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців. РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). РН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. РН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. РН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. РН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. РН19. Уміти визначати й аналізувати конфлікти в різних сферах взаємодії, добирати ефективні стратегії та техніки їх подолання, прогнозувати можливі наслідки психологічних досліджень у галузі.

У підсумку, ЗВО повинен знати психологічні та методологічні основи здійснення психологічного дослідження та його методи і прийоми. Крім того здобувач буде вміти підбирати та використовувати методи та прийоми здійснення психологічного дослідження і техніки практичної діяльності

3.2 Програма навчальної практики

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність

1. Участь у настановчій конференції щодо організації та проходження практики.

2. Ознайомлення з Положенням про організацію освітнього процесу в

Національному університеті «Чернігівська політехніка»;

3. Ознайомлення з Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти національного університету «Чернігівська політехніка»;

4. Вивчення основних нормативно-правових документів, що регулюють діяльність практичного психолога.

Змістовий модуль 2. Методична діяльність

1. Складання плану роботи психолога-практиканта (календарного графіку проходження практики).

2. Оформлення протоколу консультативної роботи.

3. Аналіз графіка й основних форм роботи психолога.

4. Участь у роботі тренінгової групи.

5. Розробка симуляційних тренінгів.

6. Участь у проведенні групової дискусії.

7. Допомога у підготовці матеріалів для проведення психологом тематичних бесід, наукових семінарів, лекції

8. Підготовка звіту практиканта.

Змістовий модуль 3. Дослідницька діяльність.

1. Участь у психодіагностичних обстеженнях та обробці отриманих результатів.

2. Спостереження(за можливістю) за поведінкою людей під час консультацій; фіксування їх реакцій на зовнішні впливи, узагальнення психологічної інформації.

3. Аналіз специфічних умов роботи психолога, основних напрямків його діяльності і складання звіту за результатами спостереження.

3.3 Вимоги до звітної документації

Звіт містить такі структурні елементи:

1. *Титульний аркуш містить:* назву закладу вищої освіти; назву кафедри; назву практики; спеціальність та освітню програму; ПІБ здобувача; курс, групу; базу практики; керівників практики; рік виконання.

2. *Зміст.* Зміст подається на окремій сторінці та містить перелік усіх розділів звіту із зазначенням сторінок.

3. *Вступ* (1,5-2 сторінки). У вступі необхідно висвітлити: мету та завдання практики; характеристику бази практики; значення практики для формування професійних компетентностей психолога; основні напрями діяльності, які виконувалися під час практики.

4. *Основна частина.* (15-20 сторінок). Основна частина звіту складається з кількох розділів, послідовність яких визначається змістом програми практики. У ній висвітлюються результати виконання здобувачем завдань практики, аналіз діяльності установи та професійної діяльності психолога.. Основна частина повинна відображати результати виконання завдань трьох змістових модулів.

4.1. *Навчальна діяльність:* ознайомлення з нормативними документами; аналіз положень, що регулюють освітній процес та діяльність психолога.

4.2. *Методична діяльність:* аналіз роботи психолога; опис участі у тренінгах, дискусіях та інших формах професійної діяльності; розробка

елементів тренінгової роботи.

4.3. *Дослідницька діяльність*: результати спостережень; участь у психодіагностичній роботі; аналіз професійних ситуацій.

5. *Висновки* (1,5-2 сторінки): У висновках необхідно: узагальнити результати практики; оцінити отримані знання та навички; визначити значення практичного досвіду для професійної підготовки психолога.

6. *Список використаних джерел*

Список джерел оформлюється відповідно до встановлених бібліографічних вимог та може містити: нормативні документи; наукову та навчальну літературу з психології; методичні матеріали.

7. *Додатки*. У додатках можуть бути представлені: протоколи спостережень; приклади тренінгових вправ; матеріали консультативної роботи; інші допоміжні матеріали.

Загальні вимоги до обсягу та оформлення. Загальний обсяг звіту повинен становити не більше 30 сторінок формату А4. Поля сторінки встановлюються з усіх боків 20 мм. Сторінки звіту повинні бути пронумеровані арабськими цифрами. Нумерація сторінок починається зі сторінки змісту, при цьому на титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Якщо звіт містить таблиці, вони повинні бути оформлені на окремих аркушах та включені до загальної нумерації сторінок. Таблиці нумеруються послідовно арабськими цифрами в межах розділу. Кожна таблиця повинна мати: порядковий номер; назву (заголовок). Назва таблиці розміщується після слова «Таблиця», яке записується у правому верхньому куті сторінки. (наприклад: таблиця 1.1 - назва таблиці). При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку зазначається: «Продовження таблиці 1.1». Таблиці повинні розміщуватися після першого посилання на них у тексті. Посилання на таблицю у тексті оформлюється так: (табл. 1.1).

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, рисунки) позначаються словом «Рисунок» та нумеруються в межах розділу. Номер ілюстрації складається з: номера розділу; порядкового номера рисунка (наприклад: Рисунок 1.2). Назва рисунка та пояснювальні підписи розміщуються під ілюстрацією.

У додатках можуть подаватися: форми статистичної звітності; допоміжні матеріали; зразки документів; таблиці, схеми, графіки. Додатки включаються до загальної нумерації сторінок звіту.

Відгук керівника від бази практики. Керівник практики від бази практики готує відгук (характеристику) на здобувача, який засвідчується підписом керівника та мокрою печаткою установи. У відгуку повинні бути відображені: ділові та моральні якості здобувача; рівень виконання програми практики; оцінка діяльності практиканта за п'яти бальною шкалою.

3.4 Оцінювання результатів навчальної практики

Письмовий звіт разом із відгуком керівника від бази практики подається на перевірку керівнику практики від закладу вищої освіти. У рецензії повинно бути відображено: рівень засвоєння здобувачем теоретичних знань; уміння застосовувати їх на практиці; виконання програми практики; правильність

оформлення звітної документації; рекомендації щодо оцінювання практики.

Захист звіту. Здобувач захищає звіт про проходження практики після своєчасного подання всіх матеріалів практики у визначений кафедрою термін.

Захист приймає комісія, до складу якої входять: викладачі кафедри; керівник практики.

Підсумкове оцінювання. За результатами захисту виставляється диференційована оцінка, яка фіксується: на титульному аркуші звіту; у відомості.

Наслідки невиконання програми практики. Невиконання програми практики або неподання звітної документації на кафедру у встановлений термін призводить до виставлення незадовільної оцінки та необхідності повторного проходження практики.

Критерії оцінювання звіту з навчальної практики

Розділ звіту	Макс. бали	Відмінний рівень	Достатній рівень	Задовільний рівень	Незадовільний рівень
Вступ	10	Чітко визначено мету та завдання практики, подано змістовну характеристику бази практики, розкрито роль психолога та значення практики для професійної підготовки.	Мета і завдання практики визначені, характеристика бази практики подана, але розкрита не повністю	Інформація подана поверхово, окремі елементи вступу відсутні або недостатньо обґрунтовані	Вступ відсутній або не відповідає вимогам
Навчальна діяльність	15	Представлено повний аналіз нормативних документів, продемонстровано розуміння організації освітнього процесу та діяльності психолога	Подано опис основних нормативних документів, аналіз частково обмежений.	Інформація подана фрагментарно, аналіз документів поверховий.	Відсутній аналіз нормативних документів.

Кафедра психології

Методична діяльність	25	Змістовно описано та проаналізовано форми і методи роботи психолога, представлено матеріали тренінгів, дискусій, консультативної роботи.	Подано опис основних форм роботи психолога, але аналіз недостатньо глибокий	Опис діяльності поверховий, матеріали подано частково.	Матеріали методичної діяльності відсутні або не відповідають вимогам.
Дослідницька діяльність	20	Представлено ґрунтовний аналіз спостережень, участі у психодіагностичних обстеженнях, узагальнено психологічну інформацію.	Подано результати спостережень та опис дослідницької діяльності, але аналіз частково обмежений.	Інформація подана фрагментарно, аналіз поверховий.	Дослідницька діяльність не описана або подана некоректно.
Аналіз діяльності психолога	10	Представлено глибокий аналіз специфіки професійної діяльності психолога та умов його роботи.	Подано загальний опис діяльності психолога без детального аналізу.	Інформація поверхова, аналіз обмежений	Аналіз діяльності психолога відсутній.
Висновки	10	Узагальнено результати практики, сформульовано чіткі та обґрунтовані висновки.	Висновки подані, але недостатньо розгорнуті.	Висновки формальні або частково відповідають змісту роботи.	Висновки відсутні або не відповідають змісту звіту.
Оформлення звіту	10	Повністю дотримано вимог до оформлення, структура логічна, використано	Наявні незначні недоліки оформлення.	Помітні порушення вимог до оформлення.	Звіт оформлено неправильно або структура не дотримана

		професійну термінологію.			
Разом	100				

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Під час захисту оцінюються: повнота виконання програми практики та індивідуального завдання, презентація результатів практики і відповіді ЗВО на поставлені запитання під час звітної конференції. Критерії розрахунку рейтингових балів за навчальну практику подано у таблиці.

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Зміст критерію
90-100	«відмінно»	Виконано в повному обсязі всі завдання практики. Здобувач продемонстрував активність та ініціативність у виконанні індивідуального завдання. У встановлений термін подано звіт з НП, в якому розкрито результати виконання всіх завдань практики та можливі пропозиції стосовно її удосконалення. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «відмінно». Аргументована та впевнена презентація звіту під час підсумкового оцінювання (захисту).
82-89	«добре»	Повністю виконано завдання практики, але було допущено незначні помилки в ході їх виконання. У встановлений термін звіт практики, оформлений відповідно до вимог. Звіт практики містить стислу інформацію про виконання завдань практики. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «добре». Захист звіту під час підсумкового контролю аргументований, але має деякі неточності, які здобувач виправляє сам.
75-81	«добре»	Завдання практики виконано повністю, але в ході їх виконання було допущено незначні помилки. Оформлення звітної документації в цілому відповідає вимогам, але є незначні неточності. Звіт практики містить стислу інформацію про виконання завдань практики. Відгук-характеристика роботи практиканта позитивна, оцінка керівника за практику від бази практики – «добре». Захист звіту під час підсумкового контролю аргументований, але можливі деякі

		неточності, які здобувач виправляє з допомогою керівника.
66-74	«задовільно»	Завдання практики виконано в неповному обсязі. Допущено помилки. Документація з НП оформлена з недотриманням вимог. Звіт з практики відповідає вимогам, але має неточності за структурою та змістом. У відгуку-характеристиці оцінка керівника від бази практики – «задовільно». Захист звіту на підсумковому оцінюванні – поверхневий.
60-65	«задовільно»	Завдання практики виконано в неповному обсязі. Допущено помилки. Документація з НП оформлена з недотриманням вимог, не витримано терміни здачі документів. Звіт з практики відповідає вимогам, але має помилки за структурою та змістом. У відгуку-характеристиці оцінка керівника від бази практики – «задовільно». Захист звіту на підсумковому оцінюванні – з помилками.
0-59	«незадовільно»	Програму практики не виконано. Звітна документація містить грубі помилки та здана невчасно. Звіт незмістовний, неструктурований або відсутній. Під час захисту ЗВО допускає помилки, які виправити не може.

4 ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

4.1 . Мета та цілі переддипломної практики

Переддипломна практика бакалавра є завершальним етапом циклу навчання, спрямованим на поглиблення практичного досвіду та підготовку до написання бакалаврської роботи. Під час проходження практики здобувачі застосовують набуті теоретичні знання для виконання завдань у реальних або змодельованих професійних умовах. Практика спрямована безпосередньо на роботу з текстом бакалаврської роботи. Однак, враховуючи специфіку багатьох психологічних досліджень (наприклад, повторне дослідження або тривале спостереження чи експеримент), переддипломна практика може включати всі основні етапи виконання бакалаврської роботи.

Згідно навчального плану, переддипломна практика проводиться на IV курсі у восьмому навчальному семестрі для денної форми навчання та на V курсі у десятому семестрі з відривом від навчання і триває 4 тижні.

Мета практики – забезпечення можливості здобувачів проводити дослідження з обраної теми бакалаврської роботи, зібрати дані та на основі цього сформулювати наукові висновки та рекомендації.

Основні завдання переддипломної практики:

- вивчення об'єкта і предмета дослідження, відповідно до теми бакалаврської

роботи.

- проведення емпіричного дослідження з використанням психодіагностичних або соціально-психологічних методів.

- аналіз отриманих даних для формування доказової бази бакалаврського дослідження.

- оформлення результатів у вигляді рекомендацій або пропозицій щодо вдосконалення досліджуваних процесів.

Проходження практики спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти наступних компетенцій: Інт. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним; ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення; ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність); ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання); СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел; СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження; СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики; СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та

саморозвитку. СК12. Здатність ідентифікувати причини та динаміку конфліктів, оцінювати потреби й особливості учасників, застосовувати психологічні методи для запобігання, посередництва та ефективного вирішення конфліктних ситуацій.

Результати навчання

Під час проходження навчальної практики ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою: РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. РН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. РН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. РН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. РН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. РН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження. РН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. РН8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців. РН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання). РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). РН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. РН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. РН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. РН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. РН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії. РН19.

Уміти визначати й аналізувати конфлікти в різних сферах взаємодії, добирати ефективні стратегії та техніки їх подолання, прогнозувати можливі наслідки психологічних інтервенцій у конфліктні процеси.

У підсумку, ЗВО повинен знати психологічні та методологічні основи здійснення психологічного дослідження та його методи і прийоми. Крім того здобувач буде вміти підбирати та використовувати методи та прийоми здійснення психологічного дослідження і техніки практичної діяльності

4.2 Зміст переддипломної практики

1. Опрацювання теоретичної та методичної літератури з наукової проблематики.
2. Проведення психологічного дослідження в межах бакалаврської роботи
3. Формування висновків дипломного дослідження.

На період проходження практики за кожним здобувачем закріплюється робоче місце в одному з підрозділів установи. Воно має відповідати специфіці та темі дипломного проектування, напряму науково-дослідної роботи здобувача, а також забезпечувати можливість здійснення кваліфікованого керівництва його діяльністю.

Розподіл здобувачів за базами практики здійснюється кафедрою спільно з відділом практики університету, а закріплення за конкретними робочими місцями визначається керівником практики. Здобувачі також можуть самостійно обирати базу практики за умови погодження з кафедрою та керівником практики.

Відповідальна особа забезпечує здобувачів програмою практики, організовує контроль за її проведенням, дотриманням термінів та змісту, а також координує процес підготовки та захисту звітів про проходження переддипломної практики і підбиває підсумки її результатів.

Виконання програми практики здійснюється відповідно до індивідуального плану, який складається здобувачем і затверджується керівником практики від університету. Індивідуальний план містить перелік завдань практики, етапи їх виконання та визначені строки реалізації. Контроль за якістю проходження переддипломної практики здійснюється керівником від закладу вищої освіти відповідно до програми практики та загальних принципів організації освітнього процесу в університеті. Керівник практики від бази практики здійснює поточний контроль. За підсумками проходження практики керівник від бази практики готує характеристику-відгук на здобувача, у якій оцінюється рівень виконання програми практики та професійні якості практиканта.

Вимоги до баз переддипломної практики

Базами переддипломної практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» можуть бути бізнес-центри, кадрові агентства, центри профорієнтації, підприємства, організації різних форм власності, а також інші установи, діяльність яких пов'язана із застосуванням психологічних знань та наданням психологічних послуг. Бази практики визначаються на підставі договорів про співпрацю, що укладаються між університетом та відповідними установами, або службових записок у разі

проходження практики на внутрішніх базах практики університету.

Переддипломна практика може проходити індивідуально або у складі невеликих груп (від 2 до 5 осіб).

Бази практики, що залучаються до проведення переддипломної практики здобувачів, повинні відповідати таким вимогам:

1. Наявність структурних підрозділів або напрямів діяльності, що відповідають освітній програмі «Психологія бізнесу та дизайн мислення».

2. Можливість організації та проведення практики відповідно до програми переддипломної практики.

3. Забезпечення кваліфікованого керівництва практикою з боку фахівців установи.

4. Створення необхідних умов для набуття здобувачами професійних знань і практичних навичок за спеціальністю.

5. Наявність можливостей для проведення емпіричного дослідження, що відповідає тематиці кваліфікаційної роботи здобувача.

6. Надання здобувачам доступу до необхідних ресурсів, зокрема бібліотечних фондів, методичних матеріалів, наукової та службової документації, необхідної для виконання завдань практики.

Базою практики може також бути фізична особа-підприємець, яка має найманих працівників. У разі укладання договору з фізичною особою-підприємцем до договору додаються копії документів, що підтверджують державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності, зокрема витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Здобувач, який навчається у закладі вищої освіти та одночасно є зареєстрованою фізичною особою-підприємцем, не може проходити практику у власній установі та виконувати функції керівника практики від бази практики.

Індивідуальний план переддипломної практики здобувача погоджується з планом роботи установи, що виступає базою практики. Під час проходження практики здобувачі зобов'язані дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку, вимог охорони праці та техніки безпеки, встановлених у відповідному підрозділі та на робочому місці.

Після завершення практики здобувачі повинні оформити звітну документацію відповідно до вимог програми переддипломної практики та подати її для перевірки і подальшого захисту.

Індивідуальні завдання з переддипломної практики

Кожен здобувач отримує індивідуальне завдання від керівника практики від закладу вищої освіти. Зміст завдання визначається з урахуванням специфіки професійної діяльності психолога, особливостей функціонування бази практики та напряму підготовки здобувача.

Метою індивідуального завдання є формування у здобувачів умінь самостійно вирішувати завдання практичного, наукового та організаційного характеру. Виконання таких завдань сприяє розвитку професійного мислення,

підвищенню рівня ініціативності, розширенню професійного світогляду та робить процес проходження практики більш змістовним і цілеспрямованим.

Матеріали, отримані здобувачем під час виконання індивідуального завдання, можуть бути використані для підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи, виконання науково-дослідних робіт, а також для підготовки тез доповідей, наукових статей та інших публікацій.

Індивідуальні завдання щорічно переглядаються та оновлюються відповідно до сучасних професійних запитів, особливостей діяльності баз практики та актуальних потреб ринку праці, а також погоджуються з керівниками практики від закладу вищої освіти та бази практики.

Загальна мета індивідуального завдання полягає у створенні умов для розвитку професійних компетентностей здобувачів та набуття ними практичного досвіду в умовах реального професійного середовища.

4.3 Основні вимоги до оформлення переддипломної практики та календарний графік

Тиждень	Зміст роботи	Очікуваний результат
1 тиждень	Ознайомлення з базою практики, її структурою та основними напрямками діяльності. Проходження інструктажу з техніки безпеки та охорони праці. Ознайомлення з нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність психолога. Складання та погодження індивідуального плану практики.	Ознайомлення з організацією діяльності установи та специфікою роботи психолога. Складений індивідуальний план практики
2 тиждень	Аналіз професійної діяльності психолога установи. Ознайомлення з основними формами та методами психологічної роботи. Спостереження за психологічними процесами в колективі, участь у психологічних заходах (консультаціях, тренінгах, семінарах) за можливості.	Розуміння функцій і завдань практичного психолога, формування навичок спостереження та аналізу професійної діяльності.

3 тиждень	Участь у психодіагностичних обстеженнях (за можливості), ознайомлення з психодіагностичними методиками та обробкою результатів. Аналіз професійних ситуацій та психологічних проблем у діяльності установи. Проведення емпіричного дослідження відповідно до теми кваліфікаційної роботи: добір психодіагностичних методик, проведення дослідження, збір первинних даних. Участь у психодіагностичних обстеженнях та первинна обробка результатів.	Формування навичок аналізу психологічної інформації та професійних ситуацій Отримання емпіричних даних для виконання кваліфікаційної роботи.
4 тиждень	Аналіз та узагальнення результатів емпіричного дослідження. Оформлення матеріалів практики. Підготовка звіту про проходження практики, заповнення щоденника практики. Отримання характеристики від бази практики та подання звітної документації керівнику практики.	Підготовлений та оформлений звіт з практики, отриманий відгук керівника практики

Після завершення переддипломної практики здобувач **готує та подає письмовий звіт** про виконання програми практики та індивідуального завдання. Звіт формується на основі зібраного під час практики фактичного матеріалу, отриманих теоретичних знань і результатів виконаної практичної та дослідницької роботи. У звіті узагальнюються результати проходження практики, відображаються результати теоретичного аналізу проблеми дослідження та проведеного емпіричного дослідження.

Звіт з переддипломної практики має чітко визначену структуру і складається з основних розділів, наведених нижче.

Вимоги до оформлення звіту з переддипломної практики

1. Обсяг звіту – до 30 сторінок комп'ютерного набору (але не менше 22 сторінок);
2. Формат аркуша – А4, розміри полів:– 20мм;
3. Шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1;
4. Абзацний відступ – 1,25 см;
5. Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки, які друкують великими літерами та розташовують посередині рядка без крапки в кінці;
6. Заголовки підрозділів пишуть малими літерами (крім першої великої) з абзацу

7. Розділи і підрозділи нумерують арабськими цифрами без крапки; завдання і висновки не мають нумерації; текст кожного розділу, висновків, списку використаних джерел починається з нової сторінки;

8. Титульна сторінка оформлюється за встановленою формою, що вказана на сайті університету.

9. *Характеристика* – документ індивідуального характеру, в якому відображено:

- Прізвище, ім'я, по-батькові ЗВО-практиканта;
- Місце бази проходження практики;
- Ставлення ЗВО-практиканта до роботи;
- Якість виконання ЗВО-практиканта роботи, ступінь опанування практичними навичками;
- Рівень теоретичної підготовки ЗВО;
- Індивідуальні якості, продемонстровані під час проходження практики тощо.

Характеристика складається та підписується керівником практики від бази практики та скріплюється печаткою.

Структура звіту з переддипломної практики

Розділ	Кількість сторінок
Вступ (обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень, визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, характеристика методів дослідження, обґрунтування вибору 3-4 валідних, достовірних і надійних психодіагностичних методик та методів математичної статистики, опис вибірки респондентів)	до 2 стор.
Розділ 1. Теоретична частина (аналіз основних понять за темою дослідження, огляд наукових підходів і теоретичних напрацювань учених, узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду з досліджуваної проблематики)	до 10 стор.
Розділ 2. Емпірична частина (характеристика досліджуваної вибірки, опис використаних психодіагностичних методик і методів дослідження, представлення та інтерпретація результатів емпіричного дослідження, формулювання практичних рекомендацій)	до 15 стор.
Висновки (узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків відповідно до поставлених завдань роботи)	до 2 стор.
СПИСОК ПОСИЛАНЬ. Список використаних джерел повинен містити не менше 20 наукових джерел, з яких не менше 40 % мають бути опубліковані протягом останніх п'яти років.	мінімум 20 позицій

ДОДАТКИ. У додатках можуть бути представлені допоміжні матеріали дослідження, зокрема: бланки психодіагностичних методик, анкети, результати статистичної обробки даних, таблиці, графіки, діаграми та інші матеріали, що підтверджують результати проведеного дослідження.	за необхідністю
---	-----------------

4.4 Оцінювання результатів переддипломної практики

Під час захисту оцінюються: повнота виконання програми практики та індивідуального завдання, презентація результатів практики і відповіді ЗВО на поставлені запитання під час звітної конференції. Критерії розрахунку рейтингових балів за навчальну практику подано у таблиці.

Підсумкова оцінка за переддипломну практику визначається за 100-бальною шкалою з урахуванням якості підготовленого звіту, результатів його захисту, презентації результатів практики та відгуку керівника практики від бази практики.

Складова оцінювання	Максимальна кількість балів
Звіт з переддипломної практики (за таблицею критеріїв оцінювання звіту)	70
Захист звіту (відповіді на запитання комісії)	10
Презентація результатів практики	10
Відгук керівника практики від організації	10
Разом	100

Критерії оцінювання звіту з переддипломної практики

Розділ звіту	Мак с. бали	Відмінний рівень	Достатній рівень	Задовільний рівень	Незадовільний рівень
Вступ	10	Чітко обґрунтовано актуальність теми, проведено аналіз наукових джерел, правильно визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, обґрунтовано	Подано основні елементи вступу, але аналіз джерел або обґрунтування методик розкрито не повністю.	Окремі елементи вступу розкриті поверхово, недостатньо обґрунтовано вибір методів або вибірки	Вступ відсутній або не відповідає вимогам

		вибір методик та вибірки.			
Теоретична частина	30	Представлено ґрунтовний аналіз наукових джерел, систематизовано теоретичні підходи до проблеми, проведено порівняльний аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень	Подано опис основних теоретичних підходів, але аналіз джерел недостатньо глибокий	Теоретичний матеріал подано фрагментарно, аналіз літератури поверховий.	Теоретичний аналіз відсутній або подано некоректно.
Емпірична частина	40	Детально описано вибірку та методики дослідження, коректно проведено обробку результатів, представлено інтерпретацію даних та обґрунтовані практичні рекомендації.	Описано вибірку і методики, результати дослідження подано, але інтерпретація недостатньо повна.	Дослідження проведено частково, результати описано поверхово, рекомендації недостатньо обґрунтовані	Емпіричне дослідження відсутнє або виконано з грубими помилками.
Висновки	10	Висновки логічно узагальнюють результати дослідження та повністю відповідають поставленим завданням.	Висновки сформульовані, але не повністю узагальнюють результати дослідження.	Висновки неповні або частково відповідають завданням дослідження.	Висновки відсутні або не відповідають змісту роботи.
Оформлення звіту	10	Звіт повністю відповідає вимогам до	Наявні незначні недоліки	Помітні порушення вимог до	Структура звіту не дотримана

Кафедра психології

		структури та оформлення, текст викладено логічно і грамотно.	оформлення	оформлення	або оформлення не відповідає вимогам
Разом	100				

Масштабування оцінки за звіт

Оцінка звіту визначається за таблицею критеріїв оцінювання звіту (100 балів), після чого переводиться у 70-бальну шкалу.

Перерахунок здійснюється за формулою:

$$B_{\text{звіт}} = B_{\text{оцінка звіту}} / 100 * 70$$

де: $B_{\text{звіт}}$ - підсумкові бали за звіт у загальній системі оцінювання практики;

$B_{\text{оцінка звіту}}$ - кількість балів, отриманих за таблицею критеріїв оцінювання звіту.

Критерії оцінювання захисту практики (10 балів)

Бали	Характеристика
9–10	Здобувач впевнено представляє результати практики, надає повні та аргументовані відповіді на запитання.
7–8	Захист загалом змістовний, але відповіді містять окремі неточності.
5–6	Відповіді неповні, аргументація недостатня.
1–4	Відповіді поверхові, з істотними помилками.
0	Здобувач не може пояснити результати практики.

Критерії оцінювання презентації (10 балів)

Бали	Характеристика
10	Презентація логічна, структурована, повністю відображає результати дослідження.
8–9	Презентація змістовна, але має незначні недоліки.
6–7	Подано лише основні результати, структура частково порушена.
1–5	Презентація поверхова, не розкриває зміст практики.
0	Презентація відсутня.

Оцінювання відгуку керівника практики (10 балів)

Бали	Характеристика
10	Дуже позитивна характеристика, програму практики виконано повністю, проявлено ініціативність і відповідальність.
8–9	Позитивна характеристика, програму практики виконано, є незначні зауваження.
6–7	Програму практики виконано частково, у відгуку є зауваження.
1–5	Суттєві зауваження щодо якості виконання завдань.
0	Відгук відсутній або негативний.

Остаточна формула оцінки практики

$$B_{\text{практика}} = B_{\text{звіт}} + B_{\text{захист}} + B_{\text{презентація}} + B_{\text{відгук}}$$

де: $B_{\text{звіт}}$ - до 70 балів

$B_{\text{захист}}$ - до 10 балів

$B_{\text{презентація}}$ - до 10 балів

$B_{\text{відгук}}$ - до 10 балів

Максимальна кількість - 100 балів.

5 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка». Режим доступу: <http://surl.li/dqptz>

2. Освітньо-професійна програма «Психологія бізнесу та дизайн мислення» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Режим доступу:

https://op.stu.cn.ua/files/op/opp_psyhohohiya_biznesu_ta_dyzayn_myslennya_bak_2021.PDF

https://op.stu.cn.ua/files/op/opp_psyhohohiya_biznesu_ta_dyzayn_myslennya_bakalavr_2024.pdf

3. Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка». Режим доступу: <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>

4. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка». Режим доступу: <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf>

5. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка». Режим доступу: <http://surl.li/ekush>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**ЗВІТ
про виконання програми практики
(Назва практики)**

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

спеціальність _____

освітня програма _____

освітній (освітньо-науковий) ступінь _____

база практики _____

_____ (повна назва)

База практики:

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

М.П. “ _____ ” _____ 20__ року

Зміст*

Вступ

Розділ 1. Загальна характеристика підприємства, установи, організації – бази практики

1.1. Нормативно-правове врегулювання діяльності підприємства, установи, організації

1.2. Особливості функціонування підприємства за основним та додатковими напрямками діяльності

1.3. Організація охорони праці

1.4.

Розділ 2.

Розділ 3.

Висновки (*про результати проходження практичної підготовки*)

Список використаних джерел (*які були у використанні під час проходження практики та для підготовки звіту*)

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти (*містить оцінку за практику; обов'язковий підпис керівника практики*)

** – назви розділів і їх наповнення формуються відповідно до вимог програми практики для кожного із видів практики*